

Скворцова С. Я.

аспірантка Науково-дослідного фінансового інституту

при Міністерстві фінансів України,

викладач Національної академії податкової служби України

СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ

Економічні та соціальні процеси другої половини ХХ ст. у більшості країн світу засвідчили величезний прогрес у розвитку суспільства, де на першому місці добробут людини, її інтереси та потреби. Уряд і держава несуть відповідальність за надання громадянам соціального захисту і забезпечення рівного доступу до задоволення основних потреб. Рівень бідності може розглядатися як суттєвий показник дієвості політики соціального захисту. Процес переходу до ринку в Україні призвів до різкого зниження рівня життя населення, зменшення його платоспроможності, розшарування за рівнем доходів, зростання безробіття, збільшення витрат на соціальні потреби.

Останнім часом особливої актуальності набуло питання прискорення стандартизації, тобто гармонізації стандартів країни (передусім соціальних) з міжнародними, оскільки важливою умовою входження України у світовий ринок і європейський торговельний простір є відповідність вітчизняних стандартів міжнародним. Велику роль у вирішенні цієї проблеми відіграють такі міжнародні організації, як МОП, ООН, Світовий банк, що в своїй діяльності відпрацьовують норми й рекомендації, які застосовуються переважно в різних умовах з урахуванням національних особливостей кожної конкретної країни.

Над розв'язанням актуальних завдань підвищення рівня життя та поліпшення соціального захисту населення України, зокрема формування та впровадження державних соціальних стандартів, працюють провідні наукові установи: НДФІ при Міністерстві фінансів України, НДЕІ Міністерства економіки та з питань економічної інтеграції України, НДІ праці і зайнятості населення Міністерства праці та соціальної політики України і НАН України, Рада з вивчення продуктивних сил України НАН України, Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України. Дослідженню значених проблем приділяють багато уваги українські вчені, зокрема С. Буковинський, І. Бондар, О. Василик, В. Геєць, О. Кириленко, А. Колот, Е. Лібанова, В. Латік, В. Мандибура, В. Новіков, В. Опарін, К. Павлюк, Д. Полозенко, І. Чугунов, С. Юрій, а також зарубіжні: У. Беверідж, І. Бентам, О. Бісмарк, Ш. Бланкарт, Дж. Б'юкенен, А. Вагнер, Л. Ерхард, Дж. Кейнс, Р. Максгрейв, А. Мюллер-Армак, Ю. Немец, В. Ойкен, А. Пігу, П. Розанваллон, Д. Роулс, Ф. Фабріціус, М. Фрідман, Ф. Хайек.

Незадовільне економічне забезпечення життєдіяльності населення, криза системи соціального захисту в Україні потребують подальшого глибокого теоретичного дослідження і практичного обґрунтування проблем соціального захисту, створення та застосування системи соціальної стандартизації. Метою статті є розгляд як світового, так і вітчизняного досвіду

у застосуванні соціальних стандартів, виявлення існуючих проблем та пошук рішення щодо покращання діючого механізму визначення та запровадження державних соціальних стандартів в Україні.

Перш ніж проаналізувати сучасний стан створення системи вітчизняної соціальної стандартизації, розглянемо для порівняння світовий досвід застосування соціальних стандартів.

При розробці соціальних стандартів потрібно враховувати два аспекти: 1) стандартизацію соціальних прав; 2) розробку соціальних стандартів рівня життя. Перша група соціальних стандартів, так звана Європейська соціальна хартія, яка повністю присвячена формуванню і захисту соціальних прав, була розроблена в 1961 р. У 1996 р. Рада Європи підготувала нову редакцію Європейської соціальної хартії, яку схвалила Рада міністрів. У цьому ж році вона була відкрита для підпису європейськими країнами. Відповідно до цього документа стандартизація соціальних прав передбачає: право на працю, професійну підготовку, справедливі умови праці, свободу професійних об'єднань, укладення колективного договору, право працівників на інформацію, участь в управлінні підприємством, права дітей та підлітків, працюючих жінок, права матері та сім'ї, права інвалідів й осіб похилого віку, а також права працівників мігрантів та їхніх сімей на захист, право на безплатну медичну допомогу і соціальне забезпечення¹. Більшість із цих соціальних прав відображено у законах України.

Друга група соціальних стандартів пов'язана зі стандартизацією рівня життя в країні. Ці стандарти повинні характеризувати мінімальні соціальні норми, які гарантують гідний рівень життя. До них належать²:

- тривалість життя – від 25 (мінімум) до 85 (максимум) років;
- грамотність населення – 100 %;
- середню тривалість навчання – 15 років;
- реальний ВВП на душу населення (у купівельній спроможності до долара) – від 200 (мінімум) до 40 тис. (максимум);
- сумарний коефіцієнт народжуваності (середня кількість дітей, народжених жінкою у фертильному віці від 20 до 45 років) – 2,14–2,15;
- коефіцієнт старіння населення (частка населення, старшого за 65 років у загальній чисельності населення) – 7 %;
- співвідношення 10 % найбагатших до 10 % найбідніших – 10:1;
- частку населення, яка проживає за межею бідності – 10 %;
- співвідношення мінімальної та середньої заробітної плати – 1:3;
- мінімальний рівень погодинної заробітної плати – 3 дол.;
- рівень безробіття (з урахуванням прихованого) – 8–10 %;
- кількість правопорушень на 100 тис. населення – до 5 тис.;
- рівень депопуляції (співвідношення кількості народжених та померлих) – 50:50;
- кількість психічних патологій на 100 тис. населення – 284 од.

¹ *Панієв М.* Світовий досвід застосування соціальних стандартів // Економіка України. – 2004. – № 1. – С. 4.

² Там само. – С. 4–5.

Перші чотири стандарти використовуються у світовій практиці співробітниками ООН для розрахунків індексу людського розвитку країни. Цей показник у цілому інтегрує три складові: рівень життя, освіту і довголіття. Тому сам по собі він може вважатися соціальним стандартом. Інші, від п'ятого до десятого, застосовуються для аналізу і прогнозування соціально-політичної ситуації в країні. Дуже широкий спектр соціальних стандартів рівня життя, їх багатогранність зумовлюють необхідність створення універсальної системи соціальної експертизи в суспільстві. Потрібний постійний моніторинг не тільки соціальних стандартів, а й соціальних процесів. Передусім слід визначити такий комплекс мінімальних соціальних стандартів рівня життя, які мають бути гарантовані державою і нею дотримуватися.

Конституція України містить положення про те, що наша країна є соціальною державою і проводить політику, спрямовану на створення умов, які забезпечують достойне життя і вільний розвиток людини. Зобов'язання проводити таку політику передбачає наявність визначених мінімальних соціальних стандартів життя. Перш за все, це стандарти споживання, які можуть виражатись як в стандартах грошових доходів, так і в мінімальному натуральному забезпеченні малозабезпечених різними благами індивідуального вжитку.

Таким чином, метою соціальної політики України в економічному аспекті є забезпечення кожного члена суспільства визначеним мінімальним рівнем добробуту. Добробут, зазначав Пігу, означає те, наскільки добре відчувається людина, або ступінь задоволення її потреб. Тому в основі добробуту безперечно лежить ступінь забезпечення бажань людини³. Неможливість забезпечення нагальних потреб людини в розмірі мінімальних соціальних стандартів, встановлених державою, і недоступність цих стандартів у фінансовому плані є не що інше, як бідність.

В Україні домінантою економічної ідеології стало заохочення ринкових відносин, визнана перспективною стратегія формування середнього класу. Але сьогодні нагальною потребою для країни є розв'язання проблеми бідності та розподілу доходів, що сприятиме повнішому залученню населення до ринкових реформ і надасть змогу створити середній клас, який матиме цивілізовані умови життя. Порівнюючи окремі країни, можна помітити, що співвідношення доходів багатих і найбідніших верств населення у Китаї становить 7:1, у країнах ЄС – 5–7:1, в Японії – 4,3:1, а в Україні – 30:1. У розвинених європейських державах середній клас складає 50–60 % населення, а в Україні – 15–20 %.

На особливу увагу заслуговують люди, які проживають в умовах абсолютного зубожіння, зумовленого такими причинами, як дискримінація, інвалідність, хвороби. Крім того, постійно зростає розрив між багатими і бідними (в Україні заможні верстви населення складають 3–5 % всього населення і, відповідно, бідні – 70–75 %). Ці фактори зумовлюють прийняття міжнародним співтовариством обов'язку ліквідувати бідність як соціаль-

³ Селигмен Б. Основные течения экономической мысли. – М.: Прогресс, 1968. – С. 313.

не явище до визначеної дати, що має бути встановлена кожною окремою країною світу.

Для розробки програм обмеження бідності й соціальної допомоги важливо виявити основні параметри цього соціального процесу, тобто виміряти бідність. У світовій практиці для цього використовується концепція абсолютної бідності, відносної бідності, а також підхід до неї з погляду суб'єктивних оцінок. Абсолютна бідність виражається в нездатності сім'ї на поточні грошові доходи задовольнити основні потреби в їжі, одязі та житлі. З метою встановлення межі абсолютної бідності складається "кошик товарів" і визначається його вартість. Для оцінки розповсюдження бідності на офіційному рівні зазвичай використовується методика визначення прожиткового мінімуму, заснована на відносному розумінні бідності. Згідно з концепцією відносної бідності людина або сім'я є бідними в тому випадку, коли кошти, якими вони володіють, не дають змоги їм вести спосіб життя, прийнятий в суспільстві, в якому вони живуть⁴.

У країнах ЄС використовують в основному відносні показники бідності, тоді як у США — абсолютні. В європейських країнах до бідних домогосподарств належать такі, в яких показник рівня доходу становить 40–60 % від середнього. У цілому в європейських країнах частка бідних складає 7 % населення, якщо за межу бідності береться показник, що дорівнює 40 % середнього медіанного доходу, і 18 — якщо за межу взято, відповідно, 60 %.

Об'єктивні дані про розподіл населення на багатих і бідних, тобто групування людей за розмірами доходу, дають такі споживчі стандарти, як прожитковий мінімум, мінімальний споживчий бюджет, бюджет високого достатку. Наприклад, для Росії характерним є групування людей за прожитковим мінімумом. Мета такого групування — встановлення правил визначення прожиткового мінімуму в регіоні для того, щоб оцінювати рівень життя населення при розробці й реалізації регіональних соціальних програм, надавати необхідну державну соціальну допомогу малозабезпеченим громадянам, формувати місцеві бюджети. Це один з фундаментальних заходів, який забезпечує функціонування механізму соціального захисту населення. Якщо доходи людини є нижчими від прожиткового мінімуму, то вона потрапляє в поле зору органів соціального захисту. Відповідно до прожиткового мінімуму населення розподіляється на три великі групи: 1) з душевим доходом, який є нижчим від прожиткового мінімуму (бідні); 2) від одного до двох прожиткових мінімумів (малозабезпечені); 3) більше двох прожиткових мінімумів (відносно забезпечені). Що ж стосується мінімального споживчого бюджету і бюджету високого достатку, то ці споживчі стандарти (їх методики) ще не пройшли широкої апробації та офіційно не затверджені⁵.

Взагалі, складність розподілу населення за групами доходів пов'язується із застосуванням критерію бідності. У більшості країн світу таким критері-

⁴ Гутман Г., Дигилина О., Старостин В., Чукин Н. Экономический рост и проблемы бедности в регионе. — М.: Дашков и К°, 2002. — С. 22–23.

⁵ Панієв М. Світовий досвід застосування соціальних стандартів // Економіка України. — 2004. — № 1. — С. 7.

ем виступає частка середньодушового грошового доходу. Наприклад, бідними вважаються люди, які мають до половини цього доходу в регіоні (може бути від 33 до 66 %). Для тих країн, у яких різниця в рівні життя за регіонами є незначною, вказаний критерій можна взяти за основу. Але якщо в країні середньодушові грошові доходи значно відрізняються, то застосування критерію бідності за регіонами недоцільно, оскільки в деяких з них грошові доходи є дуже низькими.

Як засвідчила практика, в Україні розрахунок мінімальних соціальних стандартів і нормативів значно ускладнюється відсутністю досвіду і необхідного статистичного матеріалу, нестабільністю економіки, а отже, змінністю таких важливих складових зазначених показників, як рівень цін, заробітної плати тощо. Процес визначення мінімального рівня соціальних потреб є надто складним із позицій його наукового обґрунтування. Це підводить окремих економістів до висновку про беззмістовність спроб встановлення мінімальних соціальних стандартів у зв'язку зі значними відмінностями у рівнях розвитку регіонів, неможливістю їх уточнення залежно від наявних доходів центрального бюджету⁶. Зокрема, В. І. Кравченко підкреслює, що застосування нормативів мінімальної бюджетної забезпеченості на одного жителя та мінімальних соціальних потреб є некоректним⁷. І. О. Луніна зазначає, що використання зазначених показників “суперечить самій ідеї місцевого самоврядування”⁸.

К. В. Павлюк має протилежний погляд, зазначаючи у своїх працях, що важливою умовою підвищення якості життя населення, розв'язання проблем малозабезпечених громадян є встановлення державних соціальних стандартів і нормативів, які характеризують мінімальні соціальні норми, гарантують достойний рівень життя⁹. Цієї ж позиції дотримується О. П. Кириленко. На її думку, такі стандарти необхідні, вони мають стати своєрідними орієнтирами у розробленні нормативів бюджетної забезпеченості. Зіставлення мінімального рівня соціальних потреб і середніх видатків на душу населення дасть можливість зробити висновки про ступінь задоволення найважливіших потреб населення, гарантованих Конституцією України¹⁰.

На наш погляд, створення повноцінної, відповідної сучасним світовим вимогам системи соціальних стандартів в Україні надасть змогу активніше впливати на соціальний захист населення, а також регулювати й контролювати рівень його життя, привести вітчизняне законодавство у відповідність з вимогами ЄС. У цьому контексті видається доцільним використання до-

⁶ Місцеві фінанси: Підручник / За ред. О. П. Кириленко. – К.: Знання, 2006. – С. 213.

⁷ Кравченко В. І. Місцеві фінанси України: Навч. посіб. – К.: Знання, КОО, 1999. – С. 386.

⁸ Луніна І. О. Шляхи реформування міжбюджетних відносин в Україні // Зб. наук. праць Укр. фін.-екон. ін.-ту. – 1999. – № 3(6). – С. 213.

⁹ Павлюк К. В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України: Моногр. – К.: НДФІ, 2006. – С. 171.

¹⁰ Місцеві фінанси: Підручник / За ред. О. П. Кириленко. – К.: Знання, 2006. – С. 21.

свіду Росії щодо встановлення правил визначення прожиткового мінімуму на місцевому рівні.

Тому на даному етапі становлення і розвитку системи соціальних гарантій в Україні важливе значення має державна соціальна стандартизація, створення системи соціальних норм і нормативів різного рівня – мінімальних, раціональних та оптимальних з усіх основних напрямів соціальної політики, що формуються, встановлюються та затверджуються з використанням механізмів соціального партнерства.

Державні соціальні стандарти – це встановлені на кожний визначений період мінімальні розміри матеріальних та інших благ, які гарантують соціально прийнятний рівень їх споживання, та призначені для встановлення обов'язкового мінімуму витрат (бюджетних, коштів підприємств) на такі цілі¹¹. У Законі України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” наводиться таке визначення державного соціального стандарту: встановлена законами, іншими нормативно-правовими актами соціальна норма і норматив або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій (ст. 1)¹².

Державні соціальні стандарти і нормативи формуються, встановлюються та затверджуються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України за участі та погодженням з іншими сторонами соціального партнерства, якщо інше не передбачено Конституцією та законами України.

Відповідно до Закону України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” (ст. 6) базовим державним соціальним стандартом в Україні визначено прожитковий мінімум, який встановлюється законом і на основі якого визначаються державні соціальні гарантії та стандарти у сферах доходів населення, житлово-комунального, побутового, соціально-культурного обслуговування, освіти і охорони здоров'я тощо¹³.

Прожитковий мінімум на одну особу, а також окремо для тих, хто належить до основних соціальних і демографічних груп населення, за поданням Кабінету Міністрів України, встановлюється відповідно до Методики визначення прожиткового мінімуму на одну особу та для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення (затвердженої наказом Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства економіки України, Державного комітету статистики України від 17 травня 2000 р.). Відповідно до Закону України “Про прожитковий мінімум” від 15.07.1999 щорічно Верховна Рада України затверджує цей показник до початку розгляду Державного бюджету України і періодично переглядає від-

¹¹ Синчук С. М., Бурак В. Я. Право соціального забезпечення України: Навч. посіб./ За ред. С. М. Синчук. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – С. 18.

¹² Закон України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” від 5 жовтня 2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. – № 44. – Ст.1876.

¹³ Закон України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” від 5 жовтня 2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. – № 44. – Ст.1876.

повідно до зростання індексу споживчих цін разом з уточненням показників Державного бюджету України та публікує в офіційних виданнях. Закон дає також право органам місцевого самоврядування затверджувати регіональний прожитковий мінімум, що майже не використовується на рівні регіонів.

Установлений прожитковий мінімум застосовується для загальної оцінки рівня життя в Україні, що є основою для реалізації соціальної політики та розроблення окремих соціальних програм, встановлення розмірів мінімальної заробітної плати та мінімальної пенсії за віком, визначення розмірів соціальної допомоги сім'ям з дітьми, допомоги по безробіттю, а також інших соціальних виплат, визначення державних соціальних гарантій і стандартів обслуговування та забезпечення в галузях охорони здоров'я, освіти, соціального обслуговування та інших, формування Державного бюджету України та місцевих бюджетів.

Прожитковий мінімум – це вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини і збереження її здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору продовольчих товарів та послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості (ст.1 Закону України “Про прожитковий мінімум” від 15.07.1999)¹⁴. Уперше розмір прожиткового мінімуму було затверджено у 2000 р. Законом України “Про затвердження прожиткового мінімуму на 2000 рік” від 05.10.2000. Головні тенденції формування вартісної величини прожиткового мінімуму показує характеристика його структури. Основну частку у вартісній величині прожиткового мінімуму для всіх соціальних і демографічних груп населення становлять продукти харчування. Прожитковий мінімум є визначальним нормативним і аналітичним інструментом оцінки, прогнозування та регулювання розмірів, структури та динаміки показників рівня життя населення. На базі прожиткового мінімуму визначаються державні соціальні гарантії, що постійно збільшуються, проте ще не досягають його розміру. Чинні в Україні державні соціальні стандарти у сфері оплати праці, пенсійного забезпечення, допомог, інших соціальних виплат, освіти, культури, охорони здоров'я та житлово-комунального обслуговування встановлені Конституцією України, а також законодавчими та нормативними актами відомчого характеру.

Однак, на нашу думку, ця система не є цілісною, деякі стандарти поки що не зорієнтовані на конституційні норми, і, як наслідок, не забезпечують виконання їх головного призначення – стати основою для розрахунку розмірів мінімально необхідних видатків при формуванні бюджетів усіх рівнів та соціальних фондів, міжбюджетних відносин, розробці загальнодержавних і місцевих програм економічного і соціального розвитку.

До того ж, враховуючи значну розбіжність економічних, кліматичних, екологічних та інших умов проживання населення у регіонах України,

¹⁴ Закон України “Про прожитковий мінімум” від 15 липня 1999 р. № 966-XIV // Офіційний вісник України. – 1999. – № 33. – Ст. 1702.

потрібна система диференційованих державних соціальних стандартів та гарантій.

З метою запровадження державної соціальної стандартизації та відповідно до зазначеного закону розроблено і затверджено Державний класифікатор соціальних стандартів та нормативів. Цей документ містить перелік державних соціальних стандартів і нормативів в усіх сферах їх застосування. Класифікатор передбачає забезпечення визначених Конституцією України соціальних прав та державних соціальних гарантій достатнього життєвого рівня для кожного громадянина, законодавчого встановлення найважливіших державних соціальних стандартів і нормативів, диференційованого за соціально-демографічними ознаками підходу до встановлення нормативів, наукового обґрунтування норм споживання, гласності та громадського контролю при їх визначенні та застосуванні.

Об'єктами класифікації є державні соціальні стандарти і нормативи у сферах доходів населення, соціального, житлово-комунального, транспортного обслуговування та зв'язку, охорони здоров'я, забезпечення навчальними закладами, обслуговування закладами фізичної культури і спорту, побутового обслуговування, торгівлі та громадського харчування, соціальної роботи з дітьми, молоддю та різними категоріями сімей.

Важливим питанням є запровадження соціальних норм і нормативів у галузях соціальної сфери, освіти, охорони здоров'я, культури, житлово-комунального, транспортного обслуговування, зв'язку тощо. В основному ці норми і нормативи є зобов'язанням держави перед різними категоріями й групами населення і спрямовані на забезпечення його гарантованими та якісними послугами за рахунок фінансових ресурсів держави¹⁵.

Однак з передбачених Державним класифікатором соціальних стандартів та нормативів тільки частина набула чинності, деякі – перебувають у стадії розробки та опрацювання, а решта ще взагалі не розроблені. Отже, зазначені нормативи поки що не стали основою для розрахунку розмірів необхідних видатків при формуванні бюджетів усіх регіонів.

Протягом останніх років (зокрема і на 2006 р.) для визначення розмірів соціальних допомог замість базового державного соціального стандарту – прожиткового мінімуму, на основі якого визначаються розміри державної соціальної допомоги та інших соціальних виплат, застосовується додаткова, не передбачена системою соціальних стандартів та нормативів категорія – “рівень забезпечення прожиткового мінімуму” (гарантований мінімум) для призначення допомоги.

Розміри гарантованого мінімуму встановлюються не як частка від прожиткового мінімуму, а в абсолютних величинах, виходячи з фінансових можливостей бюджету. Тобто формування цих соціальних видатків пов'язано, передусім, з використанням ресурсного методу. З економічним зростанням держава поступово забезпечуватиме досягнення мінімальних соціальних

¹⁵ *Латік В. В.* Актуальні проблеми застосування державних соціальних стандартів та державних соціальних гарантій // Демографія та соціальна економіка. – 2004. – № 1–2. – С. 77.

гарантій рівня прожиткового мінімуму. При цьому темпи збільшення мінімальної заробітної плати мають перевищувати зростання соціальних виплат. За прогностичними оцінками, мінімальна заробітна плата повинна досягти розміру прожиткового мінімуму в 2008 р.¹⁶

Соціальні умови життя населення в різних регіонах України є досить різними. Спостерігається значна диференціація в доходах, рівнях цін, розмірах споживання тощо. Тому об'єктивнішу оцінку динаміки цін, реальних доходів населення, зокрема заробітної плати та її купівельної спроможності, економічного становища окремих соціальних груп населення дає використання фактичної величини прожиткового мінімуму.

Середні дані по Україні щодо фактичного прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення не відображають різниці розмірів між прожитковими мінімумами в окремих конкретних регіонах. Отже, розмір і динаміку прожиткового мінімуму в Україні необхідно доповнювати аналізом цих показників у розрізі регіонів.

Відповідно до викладеного, актуальним завданням залишається використання державних соціальних стандартів та нормативів у всіх сферах для розрахунку видатків на соціальні гарантії та формування на їх основі бюджетів усіх рівнів та соціальних фондів, міжбюджетних відносин, розробки загальнодержавних і місцевих програм економічного та соціального розвитку. Потребують подальшого розроблення й затвердження державні соціальні стандарти на виконання Закону України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії”. Необхідно розробити механізм поетапного наближення основних державних соціальних гарантій до розміру прожиткового мінімуму. Це обумовлено тим, що нині соціальні гарантії є нижчими від базового соціального стандарту – прожиткового мінімуму. При цьому основні державні соціальні гарантії мають створювати рівні можливості для мінімального споживання в регіонах, тобто ці гарантії повинні відповідати регіональному прожитковому мінімуму (досвід Росії).

Отже, механізм поступового наближення основних соціальних гарантій до прожиткового мінімуму необхідно пов'язати з переходом від однакових по всій країні гарантій до диференційованих по регіонах. Варто ставити питання на державному рівні щодо затвердження регіонального прожиткового мінімуму. Цей соціальний стандарт на рівні регіонів надасть можливість розв'язати проблему наближення основних соціальних гарантій до прожиткового мінімуму, підвищення доходів населення та їх купівельної спроможності, до того ж забезпечить єдиний підхід до формування місцевих бюджетів, що дасть змогу пом'якшити різницю у рівні доходів і підтримати необхідні стимули до їх підвищення за рахунок власних можливостей бюджету.

¹⁶ *Латік В. В.* Актуальні проблеми застосування державних соціальних стандартів та державних соціальних гарантій // Демографія та соціальна економіка. – 2004. – № 1–2. – С. 78.

Крім цього, необхідно внести зміни до ст. 94 Бюджетного кодексу України, доповнивши її такими пунктами:

1) фінансові нормативи бюджетної забезпеченості затверджуються Законом про Державний бюджет України для кожної сфери застосування державних соціальних стандартів;

2) фінансовий норматив бюджетної забезпеченості розраховується відповідно до державних соціальних стандартів, державних соціальних гарантій та нормативів витрат (фінансування), визначених Законом України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії”.